

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ СТАТИСТИКИ У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ**

**ЧЕРНІВЦІ В ЦИФРАХ
2016**

Статистичний збірник

**Чернівці
2017**

**Державна служба статистики України
Головне управління статистики у Чернівецькій області**

За редакцією **Т.Г.Сарчинської**

Відповідальні за випуск: **Г.І.Петрова, І.Д.Арделян, М.В.Коропотницька,
О.Р.Шемуня**

У статистичному збірнику “Чернівці в цифрах, 2016” вміщено дані про соціально-економічне становище м.Чернівців у 2016 році порівняно з попередніми роками. Висвітлено показники системи матеріального виробництва, фінансової та соціальної сфери, населення, окремі статистичні показники міст обласного значення та районів Чернівецької області й окремих обласних центрів України. Розрахований на широке коло читачів.

**Головне управління статистики
у Чернівецькій області**

- адреса: 58018, м.Чернівці, вул. Головна, 249-а
- телефони: 55-09-42, 58-14-78
- факс: 58-19-33
- електронна пошта: gus@cv.ukrstat.gov.ua
- веб-сайт: www.cv.ukrstat.gov.ua

**Розповсюдження статистичних видань
Головного управління статистики
у Чернівецькій області**

- адреса: 58018, м.Чернівці, вул. Головна, 249-а, каб. 401
- телефон: 58-14-78

Вих. № 08-14/270
14.07.2017

ПЕРЕДМОВА

Статистичний збірник “Чернівці в цифрах, 2016” містить широкий спектр статистичних показників соціально-економічного стану м.Чернівців у 2016 році порівняно з попередніми роками.

Збірник сформовано за такими розділами: населення та міграція; ринок праці; населені пункти та житло; освіта; охорона здоров'я та соціальний захист; культура та відпочинок; правосуддя та злочинність; навколишнє середовище та природні ресурси; енергетика; промисловість; будівництво; капітальні інвестиції; транспорт; зовнішньоекономічна діяльність; внутрішня торгівля; діяльність підприємств; наука та інновації.

Крім того, збірник містить окремі розділи, у яких порівнюються основні показники соціально-економічного розвитку міст обласного значення та районів Чернівецької області й окремих обласних центрів України.

Деякі показники подаються у ретроспективі. Майже до всіх розділів надано методологічні пояснення.

Окремі показники за 2016 рік є попередніми і будуть уточнені в наступних виданнях. Деякі показники попередніх років уточнені по відношенню до раніше опублікованих.

Звертаємо увагу на те, що на офіційному веб-сайті Головного управління (www.cv.ukrstat.gov.ua) можна отримати більше інформації щодо соціально-економічного становища області.

Висловлюємо подяку всім установам, які подали додаткову інформацію, чим допомогли збагатити зміст збірника.

Головне управління статистики у Чернівецькій області

СКОРОЧЕННЯ У ЗБІРНИКУ

% – відсоток
грн – гривня
дал – декалітр
дол. США – долар США
кг – кілограм
ккал – кілокалорія
км – кілометр
км² – квадратний кілометр
л – літр
м² – квадратний метр
м³ – кубічний метр
млн – мільйон
мм – міліметр
од – одиниця
пас.км – пасажиро-кілометр
прим –примірник
т – тонна
тис. – тисяча
ткм – тонно-кілометр
шт – штука

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ У ЗБІРНИКУ

Тире (–)	–	явищ не було
Крапки (...)	–	відомості відсутні
Нуль (0; 0,0)	–	явища відбулися, але у вимірах, менших за ті, що можуть бути виражені використаними у таблиці розрядами
Символ (×)	–	заповнення рубрики за характером побудови таблиці немає сенсу
“у тому числі”, “з них”	–	означає, що наведено не всі доданки загальної суми. Трапляються випадки, коли наведено всі доданки загальної суми, а при округленні сума складових не дорівнює підсумку

ЗМІСТ	Стор.
ПЕРЕДМОВА	3
СКРОЧЕННЯ У ЗБІРНИКУ	4
УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ У ЗБІРНИКУ	4
1. ОСНОВНІ ГЕОПОЛІТИЧНІ ТА ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ	11
1.1. Геополітична характеристика	11
1.2. Географічна характеристика	11
1.3. Адміністративно-територіальний устрій	12
1.4. Кількість релігійних громад	13
1.5. Основні показники соціально-економічного розвитку станом на квітень 1944 року	14
1.6. Основні соціально-економічні показники	16
1.7. Індeksi основних соціально-економічних показників	18
1.8. Питома вага м.Чернівців у загальнообласних основних соціально-економічних показниках	19
2. НАСЕЛЕННЯ ТА МІГРАЦІЯ	20
2.1. Чисельність та щільність наявного населення	21
2.2. Розподіл постійного населення за статтю	22
2.3. Розподіл постійного населення за окремими віковими групами	22
2.4. Середній вік населення	23
2.5. Розподіл населення за найбільш чисельними національностями (за даними переписів населення 1989 та 2001 років)	23
2.6. Природний рух населення з 1950 року	24
2.7. Природний рух населення за районами міста	25
2.8. Шлюби та розлучення	26
2.9. Міграційний рух населення з 1950 року	27
2.10. Кількість пенсіонерів, які перебувають на обліку в органах Пенсійного фонду	28
3. РИНОК ПРАЦІ	29
3.1. Стан зареєстрованого ринку праці	31
3.2. Кількість та номінальна заробітна плата штатних працівників	31
3.3. Стан виплати заробітної плати	32

3.4.	Середній розмір місячної пенсії	33
4.	НАСЕЛЕНІ ПУНКТИ ТА ЖИТЛО	34
4.1.	Житловий фонд	35
4.2.	Обладнання житлового фонду	36
5.	ОСВІТА	37
5.1.	Основні навчальні заклади освіти	38
5.2.	Дошкільні навчальні заклади	39
5.3.	Денні загальноосвітні навчальні заклади	39
5.4.	Вищі навчальні заклади	40
5.5.	Підготовка аспірантів та докторантів	40
6.	ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я ТА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ	41
6.1.	Захворюваність на активний туберкульоз та ВІЛ-інфекцію ..	41
6.2.	Кількість інвалідів, які перебувають на обліку в органах Пенсійного фонду	42
6.3.	Надання населенню субсидій	42
7.	КУЛЬТУРА ТА ВІДПОЧИНОК	43
7.1.	Основні заклади культури та мистецтва	44
7.2.	Театри, концертні організації та музеї	45
7.3.	Бібліотеки, демонстратори фільмів та клубні заклади.....	45
7.4.	Дитячі заклади оздоровлення та відпочинку	45
8.	ПРАВОСУДДЯ ТА ЗЛОЧИННІСТЬ	46
8.1.	Кількість виявлених злочинів	47
8.2.	Адміністративні правопорушення	47
9.	НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ТА ПРИРОДНІ РЕСУРСИ	48
9.1.	Викиди забруднюючих речовин та діоксиду вуглецю в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення	48
10.	ЕНЕРГЕТИКА	49
10.1.	Структура витрат палива за напрямками використання у 2016 році	50
10.2.	Структура використання палива	51

11.	ПРОМИСЛОВІСТЬ	52
11.1.	Виробництво окремих видів промислової продукції	52
11.2.	Виробництво промислової продукції за видами діяльності ..	54
11.3.	Виробництво найважливіших видів харчових продуктів, напоїв на одну особу	59
11.4.	Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів на одну особу	59
11.5.	Виробництво хліба та виробів хлібобулочних, нетривалого зберігання за видами	60
11.6.	Виробництво взуття за видами	60
11.7.	Виробництво меблів за видами	61
12.	БУДІВНИЦТВО	62
12.1.	Прийняття в експлуатацію окремих виробничих потужностей	63
12.2.	Прийняття в експлуатацію житла та інших об'єктів соціальної сфери	64
13.	КАПІТАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ	65
13.1.	Капітальні інвестиції за видами активів	66
13.2.	Капітальні інвестиції за джерелами фінансування	67
14.	ТРАНСПОРТ	68
14.1.	Міський електротранспорт	69
14.2.	Основні показники роботи автомобільного транспорту	70
15.	ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ	71
15.1.	Зовнішня торгівля товарами за країнами	72
15.2.	Товарна структура зовнішньої торгівлі у 2016 році	76
15.3.	Експорт-імпорт давальницької сировини за країнами	77
15.4.	Зовнішня торгівля послугами за країнами	78
15.5.	Структура експорту-імпорту послуг у 2016 році	82
15.6.	Прямі іноземні інвестиції в економіку міста у 2016 році	83
15.7.	Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) з країн світу в економіці міста	84
15.8.	Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) в економіці міста за видами економічної діяльності у 2016 році	85

16.	ВНУТРІШНЯ ТОРГІВЛЯ	86
16.1.	Основні показники діяльності підприємств оптової та роздрібної торгівлі	87
16.2.	Кількість об'єктів роздрібної торгівлі підприємств	88
16.3.	Товарна структура роздрібного товарообороту підприємств	88
16.4.	Товарна структура роздрібного товарообороту торгової мережі підприємств за основними видами продовольчих товарів	89
16.5.	Товарна структура роздрібного товарообороту торгової мережі підприємств за основними видами непродовольчих товарів	91
17.	ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ	93
17.1.	Фінансові результати до оподаткування за видами економічної діяльності	96
17.2.	Рентабельність операційної діяльності за видами економічної діяльності	98
17.3.	Основні структурні показники діяльності малих підприємств	99
17.4.	Основні фінансові показники діяльності малих підприємств за видами економічної діяльності	100
18.	НАУКА ТА ІННОВАЦІЇ	104
18.1.	Наукові кадри у 2016 році	107
18.2.	Наукові кадри за рівнем освіти у 2016 році	107
18.3.	Наукові кадри за галузями наук у 2016 році	107
18.4.	Дослідники за рівнем освіти у 2016 році	108
18.5.	Дослідники за галузями наук у 2016 році	108
18.6.	Дослідники за віком у 2016 році	109
18.7.	Внутрішні витрати на виконання наукових досліджень і розробок за видами витрат у 2016 році	109
18.8.	Внутрішні витрати на виконання наукових досліджень і розробок за джерелами фінансування за видами робіт у 2016 році	110
18.9.	Кількість інноваційно активних промислових підприємств ...	110
18.10.	Загальний обсяг інноваційних витрат у промисловості	111
18.11.	Розподіл обсягу фінансування інноваційної діяльності в промисловості	111
18.12.	Кількість промислових підприємств, що впроваджували інновації	112

18.13.	Впровадження нових прогресивних технологічних процесів та освоєння виробництва нових видів продукції в промисловості	112
18.14.	Обсяг реалізованої інноваційної продукції	112
19.	ОКРЕМІ ПОРІВНЯННЯ ПО МІСТАХ ТА РАЙОНАХ ОБЛАСТІ	113
19.1.	Основні демографічні показники по містах та районах області у 2016 році	113
19.2.	Кількість юридичних осіб по містах та районах області	114
19.3.	Кількість юридичних осіб на 1000 осіб наявного населення по містах та районах області	115
19.4.	Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників по містах та районах області	116
19.5.	Капітальні інвестиції по містах та районах області	118
19.6.	Капітальні інвестиції у житлове будівництво по містах та районах області	119
19.7.	Капітальні інвестиції по містах та районах області у 2016 році	120
19.8.	Обсяги виконаних будівельних робіт по містах та районах області	121
19.9.	Прийняття в експлуатацію житла по містах та районах області	122
19.10.	Прийняття в експлуатацію житла по містах та районах області у 2016 році	123
19.11.	Обсяги експорту-імпорту товарів по містах та районах області у 2016 році	124
19.12.	Обсяги експорту-імпорту послуг по містах та районах області у 2016 році	125
19.13.	Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) по містах та районах області	126
19.14.	Індекси фізичного обсягу роздрібного товарообороту підприємств по містах та районах області	127
19.15.	Обсяг роздрібного товарообороту підприємств у розрахунку на одну особу по містах та районах області за 2016 рік	128
20.	ПОРІВНЯННЯ ПО ОКРЕМИХ ОБЛАСНИХ ЦЕНТРАХ УКРАЇНИ	129
20.1.	Чисельність наявного населення	129
20.2.	Загальний рівень народжуваності	129
20.3.	Загальний рівень смертності	130
20.4.	Кількість юридичних осіб	130

20.5.	Середньомісячна заробітна плата штатних працівників	131
20.6.	Частка збиткових підприємств у загальній кількості підприємств	131
20.7.	Кількість малих підприємств	132
20.8.	Частка обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг) малих підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції (робіт, послуг)	132
20.9.	Обсяг капітальних інвестицій на одну особу	133
20.10.	Обсяг прийняття в експлуатацію житла	133
20.11.	Забезпеченість населення житлом	134
20.12.	Приріст (зменшення) прямих іноземних інвестицій (акціонерний капітал)	134
20.13.	Обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерний капітал) на одну особу	135
20.14.	Обсяг роздрібного товарообороту підприємств на одну особу	135
20.15.	Темп зростання (зменшення) викидів забруднюючих речовин в атмосферу від стаціонарних джерел забруднення .	136
ПРЕДМЕТНО-АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК		137

1. ОСНОВНІ ГЕОПОЛІТИЧНІ ТА ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

1.1. Геополітична характеристика

Перша згадка про місто – 1408 рік

Чисельність наявного населення

266,0 тис. осіб (станом на 1 січня 2017 року)

Територія

0,153 тис.км² (за даними Головного управління Держгеокадастру у Чернівецькій області), що складає 1,9% території області

Протяжність

із заходу на схід на 17 км
з півночі на південь майже на 17 км

Крайні точки

на півночі	поблизу с.Чорнівки
на півдні	поблизу с.Годилів
на заході	поблизу с.Спаська
на сході	поблизу с.Топорівці

1.2. Географічна характеристика

Річка Прут (протяжність в межах міста 18 км) поділяє м.Чернівці на підвищену правобережну і низовинну лівобережну частини.

Клімат

Клімат помірно континентальний. Місто розташоване у Передкарпатському вологому, теплову агрокліматичному районі.

Річна кількість опадів у 2016 році

(за даними Чернівецького обласного центру з гідрометеорології; мм)
689

Температура повітря у 2016 році*(за даними Чернівецького обласного центру з гідрометеорології; °С)*

Середньорічна	10,1
Середньомісячна	
січень	-3,2
липень	21,6

Абсолютний мінімум температури повітря у 2016 році – мінус 18,7° – спостерігався 4 січня.

Абсолютний максимум температури повітря у 2016 році – плюс 34,4° – спостерігався 1 серпня.

Найвищі позначки висот*Передкарпатська височина**(м)*

г.Цецино	537
----------	-----

При підготовці географічної довідки використано матеріали “Географічної енциклопедії України” (Київ: Українська енциклопедія ім. М.П.Бажана, 1989–1993).

1.3. Адміністративно-територіальний устрій*Райони:**Першотравневий**Садгірський**Шевченківський**Відстань від Чернівців до Києва, км:*

<i>залізницею</i>	594
<i>шосейними шляхами</i>	538

1.4. Кількість релігійних громад¹

	<i>(на початок року)</i>						
	2001	2006	2011	2014	2015	2016	2017
Усього	118	152	175	183	183	183	187
у тому числі за конфесіями							
Українська православна церква	20	24	26	27	27	27	27
Українська православна церква Київського патріархату	23	32	41	44	44	44	46
Українська автокефальна православна церква	–	–	3	4	4	4	4
Римо-католицька церква	4	4	4	4	4	4	4
Українська греко-католицька церква	4	4	4	5	5	5	5
громади руської православної старообрядницької церкви	1	1	1	1	1	1	1
протестантські релігійні організації	56	73	77	78	78	78	78
громади іудейського віросповідання	6	7	8	9	9	9	11
громади мусульман	1	1	1	1	1	1	1
організації східних культів	1	1	1	1	1	1	1
інші організації	2	5	9	9	9	9	9

¹ За даними управління культури Чернівецької обласної державної адміністрації.

1.5. Основні показники соціально-економічного розвитку станом на квітень 1944 року¹

Загальні відомості

Територія, км ²	64
Населення, тис. осіб	40,5

Промисловість

Кількість промислових підприємств, усього	107
з них діючих	83
Чисельність працівників на діючих підприємствах, усього осіб	2375
у тому числі робітників	1744
Кількість електростанцій	2
Чисельність працівників на них, усього осіб	263
у тому числі робітників	188
Потужність електростанцій, кВт·год	13100

Сільське господарство

Кількість, одиниць	
вантажних автомобілів	8
плугів кінних	150
сіялок зернових кінних	50

Заготівля

Кількість елеваторів	1
Кількість заготівельних пунктів	3

Зв'язок

Загальна кількість поштово-телеграфних підприємств	1
Кількість	
міських телефонних станцій	1
телефонних апаратів на міських телефонних станціях	77
радіотрансляційних точок	5

Торгівля

Кількість приміщень для роздрібно-торгівельної мережі (магазини, палатки, ларьки, кіоски), усього	435
у тому числі магазини	300

Кількість	
їдалень	60
чайних	20

Комунальне господарство

Протяжність, км	
одиначної водопровідної мережі	58,7
каналізаційної мережі	69,0
Кількість лазень громадського користування	23
Одноразова місткість у них, місць	100
Кількість пралень громадського користування	1

Освіта

Кількість шкіл	18
Кількість учнів у них, осіб	3117
у тому числі	
1–4 класи	1902
5–7 класи	933
8–10 класи	282
Кількість учителів у них, осіб	183
Кількість вищих навчальних закладів	2
Кількість студентів у них, осіб	80

Культура

Кількість кіноустановок	3
Кількість клубних установ (клуби, читальні зали)	1

Охорона здоров'я

Кількість лікарень, родильних будинків та інших лікарняних стаціонарів	10
в них ліжок	2050
Кількість лікарських амбулаторно-поліклінічних закладів	6
Кількість фельдшерських, фельдшерсько-акушерських та акушерських пунктів	11
Кількість лікарів (крім зубних)	97
Кількість зубних лікарів	11
Кількість середнього медичного персоналу	283
у тому числі фельдшерів, фельдшерів-акушерок, акушерок	98

¹ Обстеження проведено після визволення м.Чернівців від тимчасової окупації німецько-румунськими загарбниками.

1.6. Основні соціально-економічні показники

	2000	2005	2010	2013	2014	2015	2016
Фінансовий результат до оподаткування ¹ , млн.грн	4,6 ²	2,2 ²	-229,1	-156,0	-697,3	-11,8	240,9
Капітальні інвестиції, млн.грн	718,2	925,7	705,8	1244,4	1646,5
Прийняття в експлуатацію загальної площі житла ³ , тис.м ²	60,8	80,7	75,6	120,8	107,6	131,1	141,1
Перевезення вантажів автомобільним транспортом ⁴ , млн.т	1,0	2,0	1,8	1,6	1,9	1,6	1,8
Перевезення пасажирів автомобільним транспортом загального користування ⁵ , млн	18,9	21,0	25,0	25,8	24,0	23,9	20,0
Перевезення пасажирів тролейбусним транспортом, млн	70,8	60,3	45,3	39,0	31,4	... ⁶	... ⁶
Роздрібний товарооборот підприємств (у фактичних цінах), млн.грн	292,5 ⁷	966,1	2686,0	3595,3	4501,7	5394,9	5855,2

Продовження табл. 1.6

	2000	2005	2010	2013	2014	2015	2016
Чисельність постійного населення (на кінець року), тис. осіб	237,9	239,7	250,1	258,4	260,6	262,6	262,3
Природний приріст, скорочення (–) населення, осіб	–630	–357	66	304	49	16	–82
Середньомісячна номінальна заробітна плата ⁸ , грн	201	711	1890	2613	2713	3224	4102

¹ Дані наведені без банків і бюджетних установ.

² За 2000 та 2005 роки наведено фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування.

³ Див. методологічні положення до розділу 12.

⁴ З 2005 року – з урахуванням автомобільних комерційних вантажних перевезень, виконаних фізичними особами-підприємцями.

⁵ З 2005 року – з урахуванням обсягів автомобільних пасажирських перевезень, виконаних фізичними та юридичними суб'єктами малого бізнесу.

⁶ Тут і надалі (табл. 1.7) дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України “Про державну статистику” щодо конфіденційності статистичної інформації.

⁷ Тут і надалі (табл. 1.8) з урахуванням товарообороту ресторанного господарства.

⁸ За 2000 та 2005 роки дані наведено по підприємствах, установах, організаціях, крім статистично малих підприємств, починаючи з 2010 року – по юридичних особах та відокремлених підрозділах юридичних осіб із кількістю найманих працівників 10 і більше осіб.

1.7. Індeksi основних соціально-економічних показників

	<i>(відсотків до попереднього року)</i>						
	2000	2005	2010	2013	2014	2015	2016
Прийняття в експлуатацію загальної площі житла	107,4	93,3	84,1	83,4	89,1	121,8	107,7
Перевезення вантажів автомобільним транспортом	99,0	93,8	99,8	82,8	117,1	83,7	116,0
Перевезення пасажирів автомобільним транспортом загального користування	142,8	90,8	104,2	108,1	92,8	99,9	83,8
Перевезення пасажирів тролейбусним транспортом	98,2	96,3	107,1	101,1	81,3	... ¹	... ¹
Роздрібний товарооборот підприємств	...	106,8	100,9	107,3	101,7	87,0	99,7
Чисельність постійного населення (на кінець року)	99,2	100,5	100,8	101,3	100,9	100,8	99,9

¹ Див. шосту виноску до табл. 1.6.

1.8. Питома вага м.Чернівців у загальнообласних основних соціально-економічних показниках

	(відсотків)						
	2000	2005	2010	2013	2014	2015	2016
Територія	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
Наявне населення	26,3	26,8	28,1	28,9	29,0	29,3	29,3
Кількість юридичних осіб	49,2	50,9	51,9	52,5	52,7
Автомобільний транспорт							
Перевезено вантажів	17,1	24,3	25,4	32,7	36,9	33,5	34,3
Вантажооборот	55,4	53,7	55,7	56,8	58,3	61,7	61,0
Перевезено пасажирів	82,3	74,6	63,9	59,9	56,4	60,8	66,3
Пасажирооборот	71,7	46,9	40,3	32,2	28,5	29,3	42,8
Капітальні інвестиції та будівництво							
Капітальні інвестиції	41,9	41,0	41,8	44,6	61,7
Прийняття в експлуатацію загальної площі житла	52,4	40,1	25,7	35,5	45,8	34,3	63,7
Обсяг виконаних будівельних робіт	58,5	58,8	66,1	51,1	45,3	51,3	61,3
Внутрішня торгівля							
Обсяг роздрібного товарообороту підприємств	61,1 ¹	69,5	66,6	69,4	70,0	70,4	71,5
Освіта і культура							
Кількість учнів у загальноосвітніх навчально-виховних закладах	23,3	21,6	22,5	24,0	24,6	25,2	25,8
Книжковий фонд масових бібліотек	21,4	21,7	21,9	22,0	22,2	22,4	22,2
Кількість клубних закладів	5,5	4,9	4,6	4,7	4,6	4,4	4,4
Охорона здоров'я							
Кількість лікарів усіх спеціальностей	67,0	69,5	70,2 ²	71,2 ²	68,2 ²
Кількість середнього медичного персоналу	51,1	53,1	54,2	54,8	54,6

¹ Див. цьому виноску до табл. 1.6.

² Без зубних лікарів.